

УДК 657.471

М.А. ПРОДАНЧУК, доктор економічних наук, доцент

*Буковинський державний
фінансово-економічний університет*

Теоретико-прикладні аспекти концепції формування продукту бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом

Постановка проблеми. Стратегічною метою аграрного бізнесу України є перетворення агропромислового комплексу на високоефективний, конкурентоспроможний сектор економіки, здатний інтегруватися у світовий аграрний ринок. За цих умов розвиток економічних процесів супроводжується трансформацією бізнесу та інформаційних систем, в яких змінилися вимоги до бухгалтерського обліку. Ці вимоги характеризуються зростанням значення методологічного забезпечення бухгалтерського обліку з огляду на застосування ринкових механізмів в управлінні, реформування соціально-економічних відносин.

Зазначене доводить про актуальність дослідження, що визначило напрями, мету й окреслило коло завдань, які потребують наукового вирішення, його науково-методологічну та практичну значимість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідження бухгалтерського обліку та його значення в управлінні аграрним бізнесом зробили значний внесок багато вітчизняних й іноземних учених і практиків. Серед вітчизняних дослідників виділяються наукові здобутки М.Я. Дем'яненка,

В.В. Дрея [1], В.М. Жука, І.В. Замули [3], Г.Г. Кірейцева [4], М.В. Кужельного, А.М. Кузьмінського, В.Г. Лінника, Є.В. Мниха, П.П. Німчинова [7], О.М. Петрука, М.С. Пушкаря, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, В.В. Сопка, Н.М. Ткаченко, П.Я. Хомина, М.Г. Чумаченка [10], В.Г. Швеця, В.О. Шевчука. Серед іноземних учених і практиків: Х. Андерсона, М.Ф. Ван Бреди, К. Друрі, П.Ф. Друкера [2], Р.С. Каплана, С.Л. Коротаєва [5], М.Р. Метьюса, Б.Нідлза, Е.З. Майминауса [6] Д.П. Нортон, В.Ф. Палія, Я.В. Соколова, Р. Стерлінга [12], Е.С. Хендріксена.

Мета статті – розроблення концепції формування продукту бухгалтерського обліку в умовах управління аграрним бізнесом через обґрунтування теоретичних, методичних і практичних пропозицій щодо орієнтування його розвитку на ефективно забезпечення прийняття управлінських рішень.

Виклад основних результатів дослідження. Діяльність сільськогосподарських підприємств України й харчової промисловості формує значну частину вітчизняного експорту. Протягом 2013 року реалізовано за кордон продукції на 17 млрд дол. США, що становить 26,8 % від загального експорту України (проти 26 % у 2012 р.). Аграрна галузь демонструє позитивну динаміку ви-

© М.А. Проданчук, 2015

робництва та експорту продукції також у 2014 році. Разом із тим рівень рентабельності у 2013 році у цілому становив 11,5 % проти 20,2 % у 2012-му. У розвиток аграрних підприємств у 2013 році вкладено прямих іноземних інвестицій 839,3 млн дол. США, що становить лише 1,4 % загального обсягу іноземних інвестицій в Україні. Це підтверджує про серйозні проблеми в ефективності та інвестиційній привабливості сільськогосподарської діяльності в Україні.

Важливим шляхом посилення економічної ефективності й інвестиційної привабливості є процедури оцінювання підприємств, в основі яких мають бути закладені механізми та інструменти ринкової вартості, що формується із вартості чистих активів, корисності об'єктів, облікованих на позабалан-

сових рахунках, ділової репутації. Дослідження показують, що за 2005–2013 роки вартість ресурсів сільського, лісового і рибного господарства зростає в межах 7 % й у 2013 році досягла 313096,8 млн грн. Разом із тим частка вартості облікових ресурсів сільського господарства не перевищує 5 % загального показника по економіці України, що не відповідає місцю та місії галузі в економіці України.

Виходячи із зазначеного вище, перед бухгалтерським обліком постає наукова проблема оцінки ресурсів, ефективності й інвестиційної привабливості аграрного бізнесу, що потребує теоретико-методологічного обґрунтування та практичного вирішення (рис. 1).

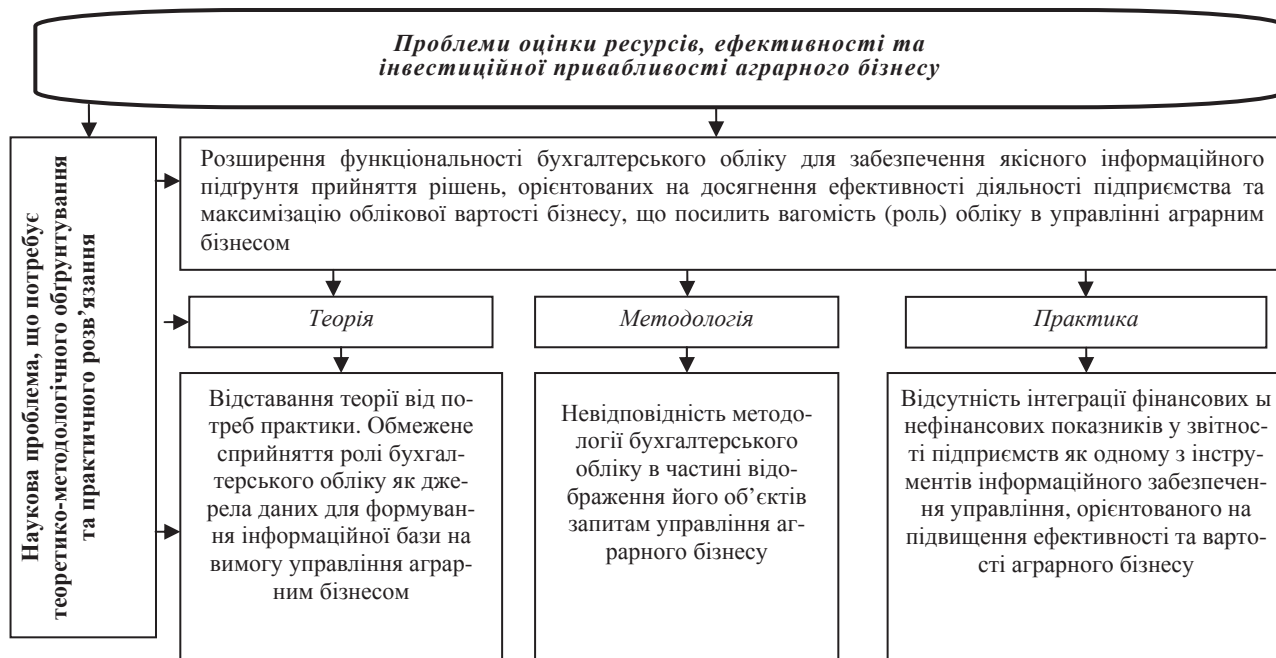

Рис. 1. Виявлені основні наукові проблеми, які обмежують повноцінний прояв вагомості обліку в управлінні

Джерело: Сформовано автором.

Розв'язання зазначених проблем зумовлює необхідність удосконалення системи бухгалтерського обліку на трьох рівнях: теоретичному, методологічному й практичному. Це дасть можливість комплексно розв'язати проблему представлення заінтересованим користувачам інформації про підприємство (його інвестиційну привабливість, прихований ресурсний та економічний потенціал), тим самим посилюючи роль об-

ліку в системі управління аграрним бізнесом.

Важливою складовою підвищення вагомості бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом є розширення його функціональності, зокрема за рахунок виокремлення нових об'єктивно сформованих функцій. Функції бухгалтерського обліку трактуються як вплив на об'єкт і суб'єкт управління, дія його властивостей, які спрямовані на пізнання фактів господарського життя.

Роль функціонального підходу до бухгалтерського обліку в системі прийняття рішень є фундаментальною.

Пізнання функцій, як зазначав Г.Г. Кірейцев, є необхідною передумовою розуміння головного в обліку – його ролі в управлінні виробництвом [4, с. 142]. Розв'язання цієї проблеми потребує теоретико-методологічних обґрунтувань та вбачається у виокремленні функції збереження капіталу й вартісно-орієнтованої функції.

Функція збереження капіталу – це інструмент, за допомогою якого здійснюється формування власного капіталу, регулювання відносин власності та управління бізнесом, що забезпечує правову платформу повноти розрахунків із власниками й гарантує економічну безпеку підприємства. Дана функція сприятиме управлінню формуванням капіталу та його використанню. Вартісно-орієнтована функція заснована на створенні ринкової вартості бізнесу або наданні активам характеристик найбільш цінних інвестицій. Вона відображає зміну вартості майна підприємства з позиції трансформації його цінності у зовнішньому середовищі й дає змогу краще зрозуміти альтернативні переваги інвестиційних джерел.

Запропоновані функції спрямовані на виявлення ступеня участі власників в управлінні господарюючого суб'єкта, повноти розрахунків з ними та визначення ринкової вартості аграрного бізнесу, підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств України.

Нині, коли теорія обліку не забезпечує розв'язання об'єктивно виникаючих практичних проблем, спостерігається відставання обліку як інформаційної системи від потреб суб'єктів ринкової економіки й формується дисбаланс у його науковій та практичній площині.

У своїх дослідженнях Р. Стерлінг визначив, що бухгалтерський облік зможе розв'язати всі свої проблеми лише тоді, коли стане такою наукою, як фізика [12, с. 39–41].

Так, методологія бухгалтерського обліку побудована на загальнонаукових засадах пізнання дійсності, що визначають певні характеристики об'єкта, тоді як його практика

передбачає іншу мету, застосування інших методів для відображення господарських засобів і джерел їх утворення на рахунках. Проблеми практики переконують про недостатнє сприйняття основних принципів та правил обліку, тому теоретичні розробки часто не знаходять свого належного практичного втілення. Облікова теорія невіддільна від практики, а науково обґрунтована його практика є основою для побудови теорії.

Зазначені напрями є основою для розробки теоретико-методологічних підходів до удосконалення теорій обліку в контексті їх адаптації до облікової практики (рис.2). Розгляд бухгалтерського обліку як органічного синтезу науки і практичної діяльності змінює його розуміння, концентруючи увагу не на реєстраційно-сервісних можливостях обліку (фіксація фактів господарської діяльності, обслуговування запитів), а на його паритетності з іншими складовими управління.

Таким чином, досягнення поставленої системою управління мети вбачається у поєднанні практичного й наукового рівнів бухгалтерського обліку, зокрема за рахунок компонування, крім адаптивних і процедурних, також загальнонаукових методів дослідження (рис. 3).

Інтеграція наукової та практичної складових бухгалтерського обліку на основі комплексного застосування означених елементів сприяє формуванню високоякісного продукту бухгалтерського обліку як основи досягнення головної мети управління. Це забезпечить раціональну організацію бухгалтерського обліку, його об'єктивність і якість інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства для менеджменту. Зазначені пропозиції посилять наукову-практичну основу розвитку бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом підприємства.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки вагомим значення набуває проблема формування якості інформації в системі бухгалтерського обліку. Якість облікової інформації – її характеристика, що відповідає ряду критеріїв, які сприяють підвищенню корисності інформації.

Реформування бухгалтерського обліку в Україні недостатньо націлене на забезпечен-

ня якості облікової інформації, що надається різним рівням управління. М.Г. Чумаченко зауважує, що якість облікової інформації залежить від використаної методології її сприйняття, систематизації й узагальнення, від специфічних особливостей облікових за-

дач: можливості розв'язання; алгоритмічності; документальності даних; використання тих самих даних для формування різних показників; інформаційного зв'язку облікових задач; необхідності накопичення даних; регламентації термінів розв'язання задач [10].

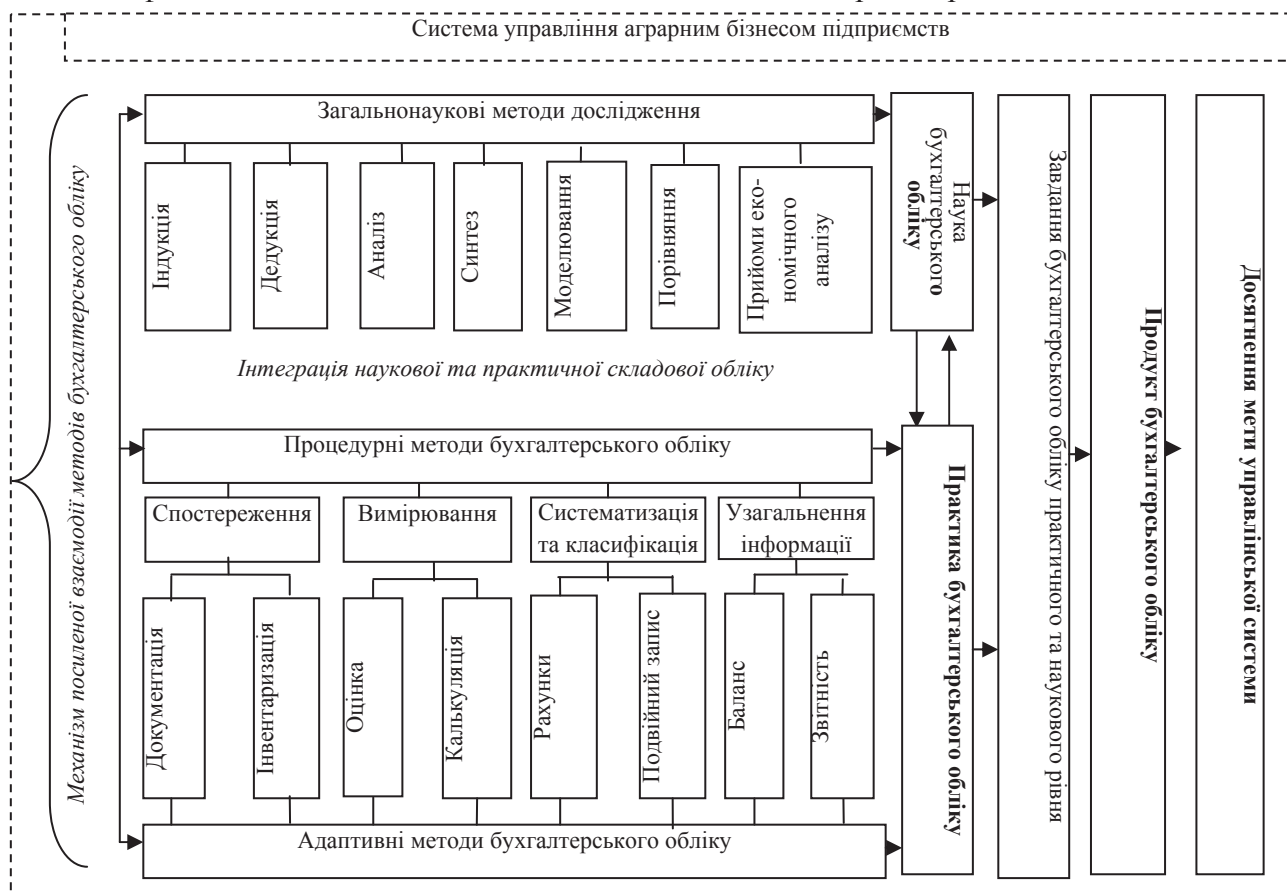

Рис. 3. Механізм взаємодії елементів методу бухгалтерського обліку та загальнонаукових методів у формуванні продукту бухгалтерського обліку

Джерело: Сформовано автором.

Серед основних якісних характеристик, властивих будь-якій управлінській інформації, В.В. Дрей виділяє достовірність, об'єктивність, повноту, своєчасність, суттєвість. Проте, на його думку, навіть наявність усіх перелічених якісних характеристик не завжди достатньою мірою забезпечує ефективність використання управлінської інформації в підприємстві [1, с. 20].

Проведена оцінка якісних характеристик інформації, які висвітлені у науковій літературі, а також визначаються практикою господарювання, показала їхню недостатність. Для формування цілісних вимог до облікової інформації, потрібної менеджменту підприємства при управлінні аграрним бізнесом, пропонується доповнити інструмента-

рій забезпечення якості облікової інформації юридичними критеріями.

При розробці комплексу критеріїв юридичного аспекту пропонуємо виділяти такі: правомірність, своєчасність, юридична доказовість. Застосування розробленого комплексу сприятиме підвищенню загального ступеня довіри, керованості та порозуміння у використанні облікової інформації на різних рівнях управління. Розглянуті критерії необхідні для допустимої несуперечливої оцінки якості в аспекті відповідності інформаційним потребам управлінської системи. Вони є своєрідною системою відліку, що забезпечує корисність облікової інформації й підвищує вагомість бухгалтерського обліку для менеджменту.

Одним із основних принципів економічної інформаційної системи є її оптимізація відповідно до заданих параметрів при одночасному поліпшенні якості управління. Підтвердження цьому знаходимо у працях Є. Маймінауса [6]. Такий висновок є повністю вірним, адже мета полягає не у "нагромадженні" даних, а в одержанні потрібного для управління їх мінімуму. Ця концепція, як вважав академік В. Німчинов [7], має бути відображена у принципі "мінімум первинної і максимум вторинної інформації".

З метою підвищення ефективності інформатизації системи управління пропонуємо в теорію й практику бухгалтерського обліку ввести поняття "продукт бухгалтерського обліку". Тобто, це інформація, знання та обліковий інформаційний ресурс, які мають свою вимірність, вартість, корисність і якість, одержані в результаті синергії технологічних засобів, методів та організаційних процедур, від використання яких очікується прийняття ефективних управлінських рішень (рис. 4).

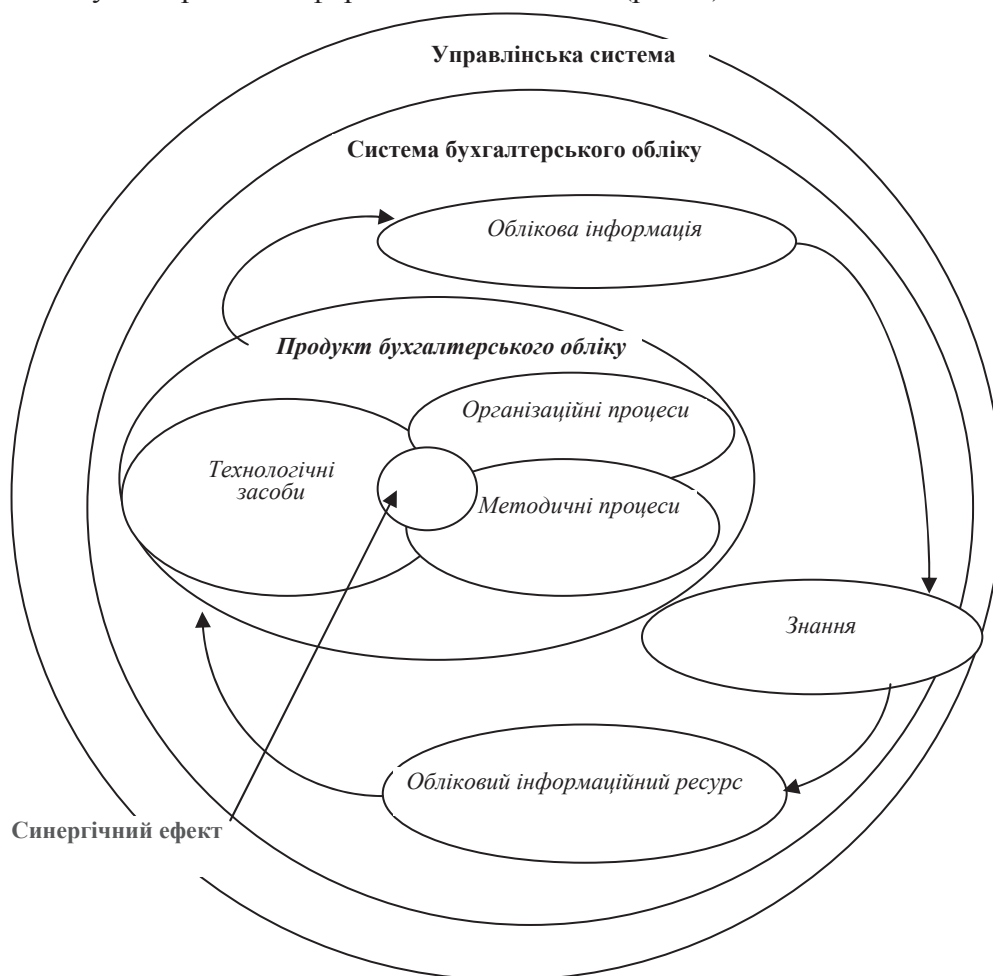

Рис. 4. Формування продукту бухгалтерського обліку в управлінській системі за рахунок синергічного ефекту

Джерело: Сформовано автором.

Ідентифікація продукту бухгалтерського обліку і його основні характеристики доводять необхідність переосмислення ролі обліку, його переорієнтації передусім на задоволення потреб системи управління. Характеристики, яким повинен відповідати продукт бухгалтерського обліку, дають можливість ефективно впливати на процес прийняття управлінських рішень та на його реалізацію.

Якщо продукт не відповідатиме навіть одній із характеристик застосування його в системі управління, це може призвести до неефективних рішень.

Продукт бухгалтерського обліку має низку властивостей відносно його характеру, обсягів і змісту, наявність яких нерозривно пов'язана з її суттю. Кожна властивість продукту бухгалтерського обліку зумовлена

управлінською ознакою. В результаті досліджень сформовано властивості продукту бухгалтерського обліку, які визначені його ознаками:

не зникає після його споживання;

має нематеріальну форму;

відображає економічний рівень розвитку підприємства та його складових, в якому він був створений;

формується в документі на кожній стадії облікового процесу;

відображається у формі, зручній для сприйняття менеджером;

переходить з одного бізнес-процесу в інший, при цьому не змінюючи форму і не зазнаючи зносу;

має потенційність використання у майбутньому.

Зазначені властивості спрямовані на забезпечення прийняття ефективних рішень і реалізацію управлінських завдань з максимальними результатами для менеджменту.

Практика господарювання вітчизняних аграрних підприємств показує достатність застосування двох підсистем бухгалтерського обліку: фінансової й управлінської. Це мінімізує витрати на створення облікової інформації та є оптимальним для прийняття управлінських рішень. Такий підхід формує основу для складання фінансової, статистичної, соціальної, податкової й управлінської звітності. Раціональне поєднання даних підсистем сприятиме виконанню глобальної мети системи бухгалтерського обліку з найменшими витратами.

Інтегрована система бухгалтерського обліку дасть змогу моделювати варіанти результатів (наслідків) прийнятих оперативних і стратегічних управлінських рішень не лише для окремого виду виробництва, а й для аграрного бізнесу підприємства загалом. Практичне запровадження інтегрованої системи бухгалтерського обліку матиме синергетичний ефект. Система бухгалтерського обліку, яка гармонійно поєднує підсистеми фінансового та управлінського, дає змогу ефективно організувати оперативний облік, є базою для управління, спрямована на досягнення ефективності й збільшення вартості бізнесу.

Одним із важливих засобів концепції формування продукту бухгалтерського обліку в умовах управління аграрним бізнесом є удосконалення його облікової політики, яка на рівні підприємства є інструментом нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку, що поєднує в собі альтернативу державного регулювання [5].

Проблема сучасного підходу до формування облікової політики сільськогосподарських підприємств полягає у відсутності її зв'язку з організаційною структурою та складовими управлінських процесів. Облікова політика має описувати принципи організації бухгалтерського обліку для забезпечення інформаційного супроводу управління, зокрема стратегічного. У зв'язку із зазначеним запропоновано доповнити структуру облікової політики управлінським аспектом з урахуванням тактичних і стратегічних цілей менеджменту, що пов'язані між собою змістовно, організаційно й інформаційно.

Введення в облікову політику управлінського аспекту в сукупності з методологічною, організаційною та технологічною її складовими дасть змогу об'єктивно висвітлювати процес господарської діяльності підприємства, який фіксується у системі бухгалтерського обліку, забезпечує формування інформаційної бази, необхідної для контролю, планування, бюджетування, системного економічного аналізу й прийняття управлінських рішень. Це сприятиме позиціонуванню облікової політики як цілісної системи для створення єдиної концепції визначення її суті, стратегічних цілей і застосування в практичній діяльності.

Так, на думку П. Друкера, стратегія побудови та розвитку бізнесу будь-якого підприємства має ґрунтуватися на потребах споживача, а не на тому, що може виробляти (чи вже виробляє) даний суб'єкт господарювання. Вчений наголошує на необхідності розуміння створюваного продукту не з позиції того, скільки він принесе його виробнику, а з позиції споживача – за що він готовий заплатити [2, с. 227]. Стратегічне управління витратами необхідно запроваджувати в сільськогосподарських підприємствах з метою визначення місії, цілей і стратегії,

Нині сучасні моделі управління в розвинутих країнах вимагають нового підходу до систематизації інформації про різні аспекти діяльності підприємства. П.Ф. Друкер зауважує, що жодне із сучасних завдань менеджменту не узгоджене із загальними положеннями традиційної моделі ведення обліку [2, с. 65]. Для того, щоб забезпечити інформаційні потреби різних користувачів, Д. ле Фурш пропонує створити глобальну систему бухгалтерського обліку, яка відповідатиме макро- та мікроекономічним вимогам щодо структури й формату представлення інформації про діяльність підприємств [9]. У одній із своїх праць Б. Філіп, С. Мітчел зазначають: "Модель традиційного бухгалтерського обліку не пристосована до нової економіки, тому потрібно або змінювати модель обліку, або ж компанії повинні включати у свої щорічні звіти додаткові розділи" [11]. Разом із тим слід враховувати, що провідні світові компанії вже базують свої моделі управління бізнесом на інтегрованому використанні фінансових і нефінансових показників. Це є передумовою для наступного етапу розвитку звітності в глобальному світі.

Пропонуємо теоретично обґрунтувати склад фінансових та нефінансових показників у сучасній моделі інтегрованої звітності на нововиявленій платформі продукту бух-

галтерського обліку, спрямованих на досягнення конкурентоспроможного управління аграрним бізнесом у глобальній економіці.

Інтегрована звітність є диференційованою, з відображенням у ній інформації про фінансові й нефінансові сторони діяльності: статистичні, економічні, фінансові та соціальні показники, стратегії компанії, майбутні грошові потоки, вартість людського капіталу, стійкість бізнес-моделі. Інтегрована звітність побудована з урахуванням вимог управлінської системи, законодавчих органів й інших інституцій, що буде основою для розвитку галузевих моделей звітів. Структура її залежить від розміру, організаційно-правової форми та соціальної значимості підприємства в суспільстві (табл.).

Модель інтегрованої звітності створить можливості для об'єднання управлінських інформаційних систем у єдину інформаційну базу, покликану забезпечити якісну підтримку управління діяльністю підприємства. Аграрні підприємства матимуть змогу збалансувати показники своєї діяльності залежно від потреб системи управління і заінтересованих інституцій. Цьому сприятиме формування достовірної, доречної й максимально змістовної інформації про соціальну політику підприємства та його вплив на навколишнє середовище, про економічні показники й стратегічні напрями розвитку бізнесу.

Запропонований склад фінансових і нефінансових показників сучасної моделі інтегрованої звітності

Розділ	Склад та елементи звітності	Характеристика показників
I. Фінансовий стан та результати діяльності		
1.1.	Фінансовий стан діяльності компанії	Фінансовий стан активів, зобов'язань і власного капіталу, відображених на певну дату
1.2.	Фінансові результати	Доходи, витрати, фінансові результати; елементи операційних витрат; сукупний дохід; розрахунок показників прибутковості акцій
1.3.	Рух грошових надходжень	Надходження і вибуття грошових надходжень протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності
1.4.	Рух елементів власного капіталу	Зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду
II. Податки та статистичні показники		
2.1.	Податки та платежі	Нарахування й погашення зобов'язань із податків і платежів: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; збір за першу реєстрацію транспортних засобів; плата за користування надрами; плата за землю та ін.
2.2.	Статистичні дані про роботу компанії	
2.2.1	Статистика зовнішньої торгівлі	Експорт (імпорт) товарів, що не проходять митного декларування; придбання (продаж) товарів для забезпечення життєдіяльності транспортних засобів, потреб пасажирів і членів екіпажу; експорт (імпорт) послуг
2.2.2	Статистика внутрішньої торгівлі	Товарооборот за звітний період; продаж і запаси товарів у торговій мережі та мережі ресторанного господарства; проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти; наявність торгової мережі та мережі ресторанного господарства

2.2.3	Статистика кількості інвестицій та інновацій	Капітальні інвестиції; вкладені іноземні інвестиції в Україну; вкладені інвестиції з України в економіку країн світу; обстеження інноваційної діяльності підприємства
2.2.4	Статистика наявності й руху ОЗ	Наявність і рух основних засобів, амортизація
III. Соціальна та екологічна відповідальність		
3.1.	Соціальний розвиток та соціальні інвестиції	
3.1.1	Організація праці	Умови праці та соціальний захист; охорона праці й безпечність на робочому місці; розвиток людського потенціалу та підготовка на робочому місці
3.1.2	Права людини	Найм і трудові відносини; трудові практики; недопущення дискримінації; свобода об'єднань та колективні переговори; підходи до забезпечення; права корінних і нечисленних народів
3.1.3	Соціальні інвестиції	Освітні проекти; допомога соціально незахищеним прошаркам населення; розвиток спорту
3.2.	Екологічна відповідальність компанії	
3.2.1.	Екологічна культура виробничих процесів	Екологія виробничих процесів; інноваційні екологічні проекти у виробництво; попередження забруднення; сталі використання ресурсів; екологічна чиста продукція; екологічний менеджмент
3.2.2.	Природоохоронна діяльність	Навколишнє середовище; захист та відновлення природного середовища; ефективність використання земельних ресурсів; витрати на поліпшення земельних ресурсів
IV. Економічні показники діяльності		
4.1	Економічні показники діяльності	Основні економічні показники результатів діяльності компанії та її структурних підрозділів; система виробничих показників; вплив кризи на діяльність компанії; персонал; джерела капіталу; державний і суспільний сектор; постачальники; обслуговування й підтримка споживачів та вирішення суперечок, організація управління; стратегічні плани; моделі бізнесу
Примітки до інтегрованої звітності		
5.1	Примітки до корпоративної звітності	Сукупність інформації, даних та пояснень, які забезпечують деталізацію й обґрунтованість статей корпоративної звітності, а також інша інформація в якісних та вартісних показниках, розкриття яких передбачатиметься відповідними національними і міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та сталого розвитку

Джерело: Сформовано автором.

Розв'язання проблеми послаблення ролі бухгалтерського обліку на тлі зростання інтенсивності економічних відносин в аграрній сфері й стрімкого осучаснення методів та інструментів менеджменту вимагає формування й послідовного дотримання єдиного концептуального напрямку формування продукту бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом [8].

Висновки. Запропоновано концепцію формування продукту бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом підприємств, що розкриває механізм розв'язання означеної проблеми на теоретичному, методологічному та практичному рівнях і посилює вагомість обліку в менеджменті.

У теоретичному аспекті концепція ґрунтується на введенні в теорію й практику господарювання поняття "продукт бухгалтерського обліку", розширенні його функціональних можливостей, забезпеченні якості облікової інформації, інтеграції наукової та практичної складової бухгалтерського обліку.

У методологічному аспекті концепцією запропоновано шляхи удосконалення мето-

дології обліку в сільськогосподарських підприємствах у напрямі його наближення до інформаційних потреб стратегічного управління. Вони включають регуляторні підходи до побудови звітності, доповнення положень облікової політики, методологічний підхід до класифікації й облікового узагальнення трансакційних витрат, поліпшення якості та змістовності показників фінансової звітності. Практичний аспект Концепції посилює вагомість обліку в управлінні й полягає в розроблених механізмах реалізації у практиці бухгалтерського обліку прогресивних методів і методик стратегічного менеджменту для формування затребуваної обліково-інформаційної бази, поєднання в обліку та звітності фінансових і нефінансових показників.

Запровадження Концепції сприятиме переходу від ретроспективної до стратегічної системи обліково-інформаційного забезпечення управління аграрним бізнесом, спрямує вектор подальшого розвитку теорії та методології бухгалтерського обліку на реалізацію його нових функцій: збереження капіталу та його вартісно-орієнтованої вели-

чини, що у свою чергу забезпечить формування бухгалтерським обліком якісного, за-

требуваного на всіх рівнях управління інформаційного продукту.

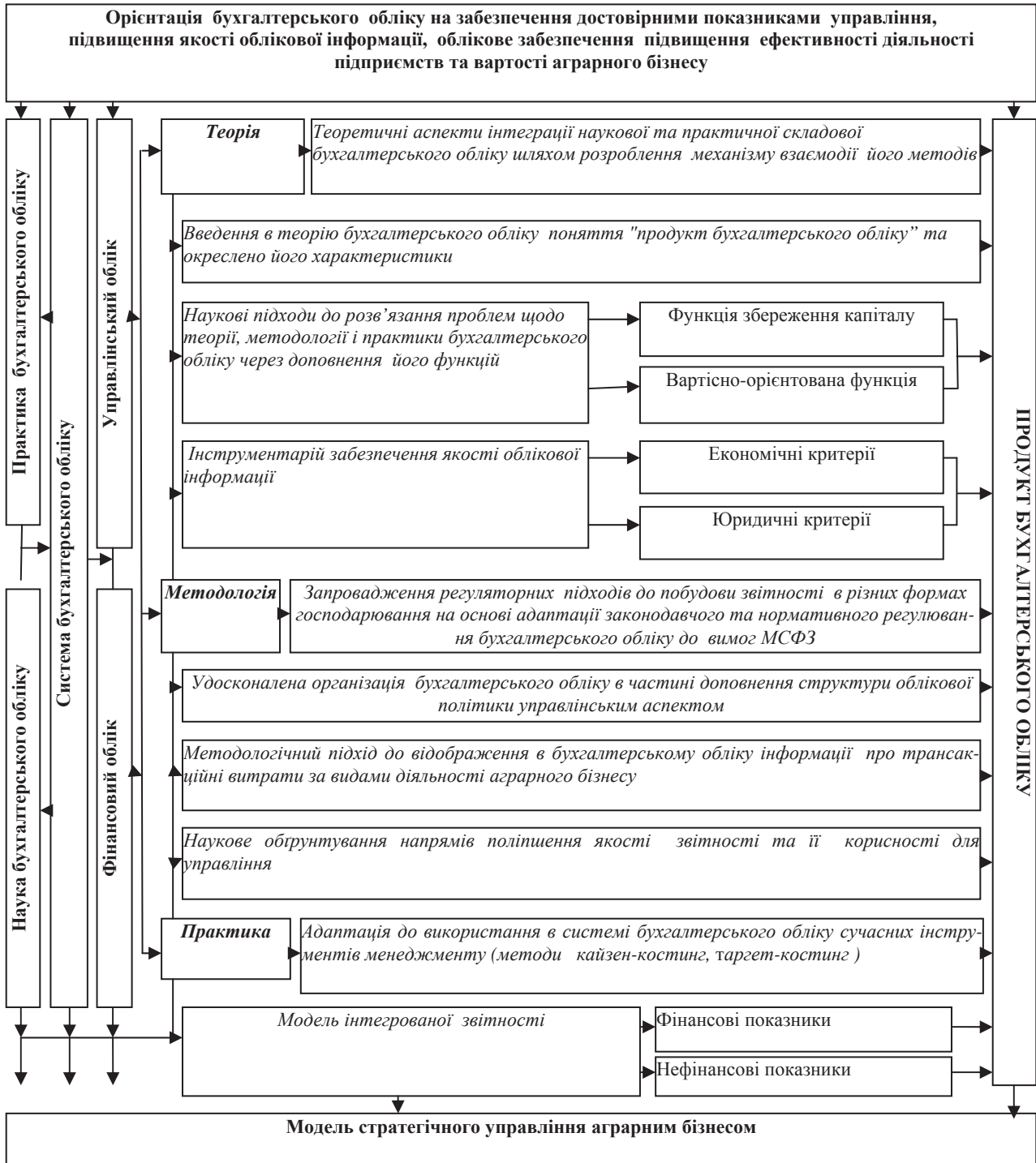

Рис. 2. Концепція формування продукту бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом підприємств

Джерело: Сформовано автором.

Одержані результати дослідження сприятимуть посиленню ролі обліку в управлінні аграрним бізнесом, подальшому розвитку його науково-практичних основ та розробці механізму підвищення ефективності прийняття рішень, орієнтованих на збільшення ринкової вартості підприємств. Концепція

формування продукту бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом визначає і враховує основні пріоритети запитів користувачів та концентрує інструменти управління інформацією в руках професійних бухгалтерів.

Список використаних джерел

1. Дрей В.В. Оцінка управлінської інформації підприємства за її якісними характеристиками / В.В. Дрей // Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. – 2009.– № 4. – Т. 3 – С. 20–24.
2. Друкер П.Ф. Энциклопедия менеджмента [пер. с англ.] / П.Ф. Друкер. – М.: Вильямс, 2004. – 432 с.
3. Замула І.В. Методологічні засади бухгалтерського обліку складових природно-ресурсного потенціалу / І.В. Замула // Вісн. ЖДТУ. Економічні науки. – 2011. – № 2 (56). – С. 90-94.
4. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: [моногр.] / Г. Г. Кірейцев. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 236 с.
5. Коротаев С.Л. Оптимизация учетной политики, или как повысить финансовую устойчивость предприятия: [практическое пособие] / С.Л. Коротаев – Мн.: Изд. В.П. Фрунзе, Г.И. Коротаева, 1999. – 116 с.
6. Майминаус Е.З. Процессы планирования в экономике / Е.З. Майминаус. – Вильнюс: "Митис", 1967. – 348 с.
7. Немчинов В.С. Оптимальное планирование и совершенствование управления народным хозяйством / В.С. Немчинов. – М.: Наука, 1969. – 448 с.
8. Проданчук М. А. Облік у системі управління аграрним бізнесом підприємств: [моногр.] / М. А. Проданчук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2014. – 526 с.
9. Фуриш Д. Бухгалтерський учет: на пути к глобальной системе / Д. Фуриш. – Париж CNN, 1999. – 38 с.
10. Чумаченко М.Г. Экономический анализ [Електронний ресурс]: підруч. / М.Г. Чумаченко. – 2003. – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/BookEkAnaliz/part5.1.htm>.
11. Beaulleu Philip, Williams S. Mitchell, Wright Michael. Intellectual capital disclosure practices in Scandinavia / P. Beaulleu, M.S. Williams, M. Wright. – М. ИНФРА-М, 2005. – P.248.
12. Sterling R.R. Toward a Science of Accounting / Robert Sterling; Scholars Book Co. – Houston, Texas, 1979. – 247 p.

Стаття надійшла до редакції 27.05.2015 р.

*

UDS [631.16:658.14]:504.53.06

*A. V. KUCHER, candidate of pedagogical science,
Head of the Sector of Economic Research
National Scientific Center «Institute for Soil Science and Agrochemistry
Research named after O. N. Sokolovsky»*

Potential sources of measures financing for reproduction of soil fertility

Scientific problem. In Ukraine, unfortunately, system of funding measures for protection and rational use of land and improving soil fertility is still imperfect. Funding from the state budget, if it is carried out, is not systematically, through various sources, preferably as a residual principle. Moreover, sometimes minor costs are sent to resolve other issues. For example, at liming acid soils of Forest-Steppe where it is sufficient to limit measures on phytomelioration, on green manuring, which must be implemented at the expense of land users, on reclamation – according funded enterprises. Along from local budgets appropriate measures usually are not financed [1]. It is estimated that

more than 500 million tons of soil are eroded annually from arable land in Ukraine resulting in loss of soil fertility across 32.5 million hectares and equivalent to around 5 bln USD in nutrient equivalent [2]. Expert assessment of economic losses (data of 2013) from spreading soil degradation in Ukraine approximately on area of 10 million hectares has showed, that the total economic loss (loss of income (revenue) from sales) due to harvest shortfall is 14 bln UAH, the total amount of lost profits due to shortage of harvest (in actual profitability in 2013) is 1.4 bln UAH or 15.5 % of the profits from sales of crop agriculture in 2013 [3].

Analysis of recent researches and publications. The work by O. A. Korchynska substantiates the necessity of forming «soil fertility conservation fund» at the macro and micro level (as

© A.V. Kucher, 2015